
Valtakunnallisen etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO kokous 3/2021

Päivämäärä: keskiviikko 29.9.2021 klo 9.00-11.00

Paikka: Teams

Läsnä: Liite 1

Pöytäkirja

- 1. Kokouksen avaus**
ETNO:n puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.00.
- 2. Esityslistan hyväksyminen**
Hyväksyttiin.
- 3. Edellisen kokouksen (24.5.2021) pöytäkirja**
Hyväksyttiin.

Päätösasia:

- 4. Etnisten suhteiden neuvottelukunnan toimintasuunnitelma
kaudelle 2020-2024**

Pääsihteeri Kariuki esitteli asian.

Toimintasuunnitelman valmistelu

Toimintasuunnitelmaa on valmisteltu neuvottelukunnan jäsenten kanssa kevään ja kesän 2021 aikana kokouksissa ja työpajoissa. Työjaosto on käsitellyt toimintasuunnitelman luonnoksen. Tämän jälkeen ETNO:n jäsenitä on kerätty kommentit työsuunnitelmaan ja muokattu versio on lähetetty jäsenille 29.9.

Kariuki kertoi, että kokouksen käsittelyn tarkoituksena on keskustella toimintasuunnitelmasta ja päättää sen hyväksymisestä.

Toimintasuunnitelman rakenne: Tausta, pääteema, viisi tavoitetta, toimenpiteet, mittarit, toimintamuodot

---

Neuvottelukunnan pääteemaksi 2020-2024 on esitetty ”Yhdessä rakennamme avointa, aktiivista ja monimuotoista Suomea”.

Tätä edistääkseen neuvottelukunnan jäsenet ovat valinneet viisi teemaa ja tavoitetta. Toimenpidesuunnitelma sisältää toimenpiteet ja mittarit.

- **Kotoutuminen ja maahanmuuttopolitiikka:** Vaikutetaan onnistuneeseen kotoutumiseen ja sitä tukevaan maahanmuuttopolitiikkaan.
- **Maahanmuuttaneet yhteiskunnallisina vaikuttajina:** Lisätään monikielisten suomalaisten ja maahanmuuttaneiden yhteiskunnallista vaikuttamista vaaleissa ja vaalien välillä.
- **Elinvoimaiset järjestöt:** Vaikutetaan maahanmuuttaneiden ja monikulttuurijärjestöjen, sekä uskonnollisten yhdyskuntien merkityksen tunnistamiseen osana elinvoimaista suomalaista kansalaisyhteiskuntaa.
- **Hyvät väestösuhteet:** Lisätään osaamista hyvistä väestösuhteista, sekä puututaan rasismiin ja syrjintään yhteiskunnassa.
- **Monimuotoisuus suomalaisessa työelämässä:** Lisätään suomalaisen työelämän ymmärrystä monimuotoisuudesta voimavarana ja vaikutetaan maahanmuuttaneiden kokemaan syrjintään työelämässä.

Keskusteltiin toimintasuunnitelman rakenteesta ja termeistä

- Suunnitelmassa käytetty monimuotoisuus –termi viittaa luonnon monimuotoisuuteen. Kannatettiin moninaisuus termiä. Päätettiin korvata termi monimuotoisuus termillä **moninaisuus**.
- Kiitettiin, siitä että toimintasuunnitelmassa on huomioitu järjestöjen rinnalla uskonnolliset yhdyskunnat.

Keskusteltiin toimintasuunnitelman termeistä

- Keskusteltiin eri termien merkityksestä. Tuotiin esiin termit monimuotoisuus ja moninaisuus, maahanmuuttajat ja

maahanmuuttaneet, vieraskieliset ja monikieliset, ulkomaalaistaustaiset, sekä osallisuus, osallistuminen vai yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

Osa termeistä, kuten vieraskielinen ja ulkomaalaistaustainen, ovat Tilastokeskuksen tilastoissa käytettäviä termejä. Myös termin käyttäjällä on merkitystä: Käyttääkö termiä itse vähemmistöön kuuluvaksi kokeva henkilö? Termit ovat kontekstisidonnaisia: termiä maahanmuuttaja voidaan käyttää kotoutumisen yhteydessä.

Termeillä voidaan tarkentaa ja esimerkiksi nostaa esiin tiettyjen vähemmistöryhmien kohtaamaa syrjintää. Termeillä voidaan myös toiseuttaa ja ulossulkea vähemmistöjä.

Keskusteltiin eri termien ja representaatioiden merkityksestä erityisesti tavoitteen 2 monikieliset suomalaiset ja maahanmuuttaneet vaikuttajina osalta. Termit liittyvät representaatioihin. Representatit nähtiin tärkeiksi, kun tavoitteena on tuoda esiin yhdenvertaisuuden epäkohtia: miten eri vähemmistöt, monikieliset ja maahanmuuttajataustan omaavat henkilöt ovat aliedustettuina päätöksenteossa. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä esitti eriävän mielipiteen koskien representaatioiden merkitystä. Sillä ei pitäisi olla merkitystä ja jos sillä on - esimerkiksi etnosentrisyyden tai seksismin muodossa - se on huono asia. Etnosentrisyyden vahvistaminen ei pitäisi olla ETNO:n tavoitteiden mukaista.

Todettiin, että kotoutumisen sanastotyöryhmän työ on tärkeää kotoutumisen, maahanmuuton ja eri vähemmistöjä kuvaavien termien selkeyttämisen osalta. Yhtä tärkeää on jatkaa keskustelua ETNO:ssa, jotta jäsenten yhteinen ymmärrys termeistä, representaatioista ja eri näkökulmista lisääntyy.

Pääsihteerinä Kariuki kannusti jäseniä pohtimaan, mihin työhön kokouksen osallistujat ja ETNO:n jäsenet lähtevät mukaan. ETNO on jäsentensä summa.

Kariuki esitteli toimintasuunnitelman viisi tavoitetta, niiden alla olevat toimenpiteet ja mittarit. Käytiin keskustelua jokaisen tavoitteen alla.

Tavoite 1: Vaikutetaan onnistuneeseen kotoutumiseen ja sitä tukevaan maahanmuuttopolitiikkaan (s. 9-12)

- ETNO:n työryhmä: Asetetaan kotoutumislain uudistamisen seurantatyöryhmä 2021-2022.
- Osallistutaan kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan kehittämistyöhön 2021-2023.
- muut toimenpiteet (s.11-12)
- Todettiin, että maahanmuuttajajärjestöjen ja viranomaisten yhteistyön ja rahoituksen selkeyttäminen kotouttamisessa kuuluu tähän tavoitteeseen 1.
- ei käyty muuta keskustelua tavoitteesta.

Tavoite 2: Lisätään monikielisten suomalaisten ja maahanmuuttaneiden yhteiskunnallista vaikuttamista vaaleissa ja vaalien välillä (s.12-14)

- ETNO:n työryhmä: Asetetaan monikieliset suomalaiset ja maahanmuuttaneet vaikuttajina työryhmä 2021-2022
- muut toimenpiteet (s.13-14)
- Nuorten Oikeus kuuluu -oppaan päivittäminen on myös osa tavoitetta 4: nuoret ja vihapuhe -työryhmä. Oppaan päivitys tapahtuu pääosin Etnon jäsenten toimesta.
- Racistiseen vaalihäirintään puuttuminen on huomioitu tavoitteessa. Koskee myös tavoitetta 4: väestösuhteet.
- Ei käyty muuta keskustelua.

Tavoite 3: Vaikutetaan maahanmuuttaneiden ja monikulttuurijärjestöjen, sekä uskonnollisten yhdyskuntien

merkityksen tunnistamiseen osana elinvoimaista suomalaista kansalaisyhteiskuntaa (s.15-16)

- ETNO:n työryhmä: Asetetaan elinvoimaiset maahanmuuttaja- ja monikulttuurijärjestöt –työryhmä 2023-2024
- muut toimenpiteet (s.16)

Keskusteltiin järjestöjen merkityksestä kotoutumisen edistämässä sekä siihen liittyvästä rahoituksesta.

Todettiin, että kotouttamisen järjestö-viranomaisyhteistyön, vastuiden ja rahoituksen selkeyttämisen kysymykset kuuluvat jo ETNO:n kotouttamisen seurantatyöryhmän tehtäviin (tavoite 1).

- ruohonjuuritasolla kotoutumista edistävää työtä tekevien järjestöjen työ on tärkeää ja työ pitää tunnustaa. Etnon ja alueellisten Etnojen järjestöille tärkeä kysymys.
- Viranomaiset tarjoavat kotoutumisen rakenteet, mutta ihmiset ja kotoutujat kiinnittyvät Suomeen järjestöjen toiminnan ja palvelujen kautta.
- Kotoutumislakia ja toimeenpanoa uudistettaessa on uudelleen määritettävä viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö. On selkeytettävä, mitä tarkoitetaan kumppanuudella.
- Järjestöjen työ voi myös edistää eri väestöryhmien kääntymistä sisäänpäin. On tuettava järjestöjä kotoutumisessa suomalaiseseen yhteiskuntaan, rohkaista järjestöjä avaamaan toimintaansa.
- Rahoituskriteereillä ohjaaminen on tärkeä väline: rahoitusta kotoutumista ja hyviä väestösuhteita tukeville järjestöille.
- Keskustelu rahoittajatahojen kanssa on tärkeää: Jo kotoutumislakia uudistettaessa määritellään, mikä on viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö ja rooli kotoutumisen edistämässä. Ei niin, että rahoittajat itse uudelleen määrittävät kolmannen sektorin roolin.

Keskusteltiin maahanmuuttajajärjestöjen voimavaroista

- Etnon kattojärjestöjen rooli korostuu: miten kattojärjestöt pystyvät tukemaan pieniä ruohonjuurijärjestöjä.
- On tärkeää, että ETNO:lla on jäsen ja varajäsen juuri asetetussa järjestöjen valtionavustusten kehittämisen

työryhmässä. Työryhmä päättää siitä, miten varajäsenet otetaan mukaan työryhmän toimintaan.

- Alueellisten Etnojen työtä ja järjestökenttää ei tule unohtaa. Isot valtionavustukset menevät isoille järjestöille. Kunnat ovat pienille järjestöille tärkeä rahoittaja. Loppuvuodesta 2021 käynnistyy hyvien väestösuhteiden hanke, jossa pääpaino on alueellisten Etnojen järjestöissä.
- Maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusjärjestöjen yhteistyön tiivistäminen esimerkiksi rahoituksen hakemiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Pienten ja isojen järjestöjen välinen mentorointi on tärkeää.

Päätettiin nopeuttaa elinvoimaiset järjestöt työryhmän perustamista vuodesta 2023.

Työryhmä asetettaisiin niin nopeasti kuin resurssien puitteissa on mahdollista. Huomioidaan aikataulussa muut tavoitteen 3 (elinvoimaiset järjestöt) alla toteutettavat toimenpiteet. Huomioidaan työryhmän asettamisessa se, että maahanmuuttajajärjestöjen ja viranomaisten yhteistyön ja rahoituksen selkeyttäminen kotouttamisessa kuuluu jo ETNO:n kotouttamisen seurantatyöryhmän tehtäviin (tavoite 1).

Tavoite 4: Lisätään osaamista hyvistä väestösuhteista, sekä puututaan rasismiin ja syrjintään yhteiskunnassa (s.17-19)

- ETNO:n työryhmä: Asetetaan nuorten kohtaama vihapuhe ja häirintä –työryhmä 2023-2024.
- muut toimenpiteet (s. 18-19)

Keskusteltiin hyvien väestösuhteiden merkityksestä.

- Toivottiin ETNO:n jäseniltä aktiivisempia ulostuloja rasismia vastaan ja maahanmuuttajataustaisiin kohdistuvien väärinkäsitysten oikomista erityisesti mediassa.
- Vaalihäirintä on uhka demokratialle. Rasistiseen vaalihäirintään puuttuminen on huomioitu tavoitteen 2. yhteydessä
- Ei käyty muuta keskustelua.

Tavoite 5: Lisätään suomalaisen työelämän ymmärrystä moninaisuudesta voivavarana. Vaikutetaan maahanmuuttajien kokemaan syrjintään työelämässä (s.20-21)

- Järjestetään 2 työelämän monimuotoisuusfoorumia
- Osallistutaan Työelämän monimuotoisuusohjelman toimeenpanoon.

Keskusteltiin työelämän moninaisuudesta ja työelämäsyrynnästä

- ETNO:n pitää ottaa kantaa maahanmuuttajien työmarkkinoiden kahtiajakautumiseen. Kansainvälisistä osaajista puhutaan ja heitä halutaan Suomeen lisää. Keitä he ovat? Suomessa asuu jo kansainvälisiä osaajia ja opiskelijoita, joiden mahdollisuuksia jäädä Suomeen ja työllistyä tulee tukea.
- Suomessa puhutaan työvoimapulasta. Työvoimapulasta kärsivien alojen ja työnantajien pitäisi lisätä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien kanssa.
- Maahanmuuttajat ja erityisesti paperittomat ovat haavoittuvassa asemassa. Maahanmuuttajat eivät uskalla tehdä ilmoituksia hyväksikäytöstä työelämässä. Heidän asemansa parantamiseksi tarvitaan puolestapuhujia, kuten Etno.
- Oleskelulupaa odottavien ja paperittomien työlupa-asiat: työnteko on mahdollista vain silloin, kun on Maahanmuuttoviraston lupa.
- Tällä hetkellä Yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei ole mandaattia puuttua työelämän syrjintään: 15% kaikista syrjintätapauksista liittyy työelämään ja niistä iso osa kohdistuu etnisiin vähemmistöihin. Rekrytointisyrjintä on Suomessa edelleen iso ongelma: Korkeakoulutetut maahanmuuttajat jäävät suorittavan tason tehtäviin.
- Sisäministeriössä on vireillä hankkeita paperittomien työntöön kehittämiseksi. Oikeusministeriö koordinoi ihmiskaupan vastaisesta työtä ja toukokuussa 2021 on valmistunut ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma.

Toimintasuunnitelman hyväksyminen

Hyväksyttiin toimintasuunnitelma muutoksin. Päätettiin, että suunnitelmassa termi ”monimuotoisuus” korvataan termillä ”moninaisuus”. Lisäksi muutetaan elinvoimaiset järjestöt – työryhmän asettamisaikataulua niin, että työ voisi alkaa ennen vuotta 2023, mahdollisuuksien mukaan niin pian kuin mahdollista. Tarkennetaan ETNO:a koskevan asetuksen muutosajataulua.

4. Työjaoston esitys etnisten suhteiden neuvottelukunnan Monikieliset suomalaiset ja maahanmuuttaneet yhteiskunnallisina vaikuttajina –työryhmän asettamisesta

Asiantuntija Nina Suorsa esitteli asian.

Vieraskielisten ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrä Suomessa kasvaa noin 20 000 henkilöllä vuodessa. Vaikka vaikuttamisen oikeudet Suomessa ovat maailman laajimmat, maahanmuuttaneet ovat aliedustettuina niin vaaleissa kuin päätöksenteossa vaalien välissä. Työryhmän tavoitteena on herättää keskustelua tästä kysymyksestä.

Työryhmän tavoitteena on lisätä viranomaisten, puolueiden ja järjestöjen ymmärrystä monikielisten ja maahanmuuttaneiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen esteistä, ratkaisuista sekä tarvittavista resursseista.

Työryhmä laatii asiantuntijaraportin ja suositukset kesäkuuhun 2022 mennessä.

Keskusteltiin työryhmän asettamisesta

- Aihe on tärkeä. Erityisesti suora demokratia on todella tuntematon käsite maahanmuuttajille: miten osallistun?
- Osallistumisen esteenä on usein viestintä, joka ei tavoita. Kaksisuuntaisella viestinnällä (maahanmuuttajalta toiselle) ja järjestöjen tuella voidaan tavoittaa maahanmuuttajat. Tätä on pyritty tekemään esimerkiksi Kaikkien Vaalit –hankkeessa.

- Työryhmän yksi kysymys oli, miten kotoutumiskoulutuksessa voidaan antaa tietoa vaikuttamiskeinoista Suomessa. Tämä on osin väärä ajankohta: Maahanmuuton alkuvaiheessa ja kotoutumiskoulutuksen aikana maahanmuuttajan arki on täynnä muita kysymyksiä. Kaikki tieto vaikuttamismahdollisuuksista ja äänestämisestä ei ole tuolloin ajankohtaista. Tärkeämpää on keskittyä siihen, miten tieto vaikuttamismahdollisuuksista palautetaan mieleen, kun kotoutumisen alkuvaihe on ohitettu.
- Keskusteltiin representaatioiden merkityksestä ja termien käytöstä. Representaatiot nähtiin tärkeinä tuoda esiin, miten vähemmistöt ovat aliedustettuina päätöksenteossa. Toisaalta nähtiin, että representaatiot vahvistavat etnosentrisyyttä. (katso pöytäkirjan kohta > toimintasuunnitelma)
- Oikeusministeriön demokraatiohjelmassa Sitra toteutti demokraatiakokeilut2020 –hankkeen. Usean kunnan kanssa testattiin keinoja saada monikielisiä ja maahanmuuttaneita, sekä nuoria vaikuttajiksi kunnissa. Kuntia tulee kannustaa ottamaan hyvät käytännöt käyttöön.
<https://www.sitra.fi/hankkeet/demokraatiakokeilut2020/>

Päätettiin asettaa työryhmä ajalle 1.11.2021-31.12.2022.

Puheenjohtajana toimii Abdirahin Hussein. Työryhmällä on varapuheenjohtaja ja enintään 10 jäsentä: kiinnostuneet voivat ilmoittautua etno.om@om.fi 6.10. mennessä. Annettiin työjaostolle mandaatti hyväksyä työryhmän kokoonpano.

5. Vaikuttava ja kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka – hanke

Neuvotteleva virkamies Harri Sivula sisäministeriön maahanmuutto-osastolta esitteli asian.

Hankkeen tausta

Suomella on tarve maahanmuuttopolitiikan tekemiselle. Maahanmuuton määrät ja maahanmuuton syyt ovat muuttuneet vuosikymmenten saatossa. Pitkään julkinen maahanmuuttokeskustelu oli ollut keskustelua

turvapaikkapolitiikasta, vaikka kyse on laajemmasta asiasta: työvoiman maahanmuutosta, kansainvälisistä osaajista ja opiskelijoista, yhteiskunnan ja maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavista edellytyksistä.

Nyt aika on kypsä monipuoliselle keskustelulle ja kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan laatimiselle. Hankkeen tavoitteena on käydä keskustelua maahanmuuttopolitiikasta laajasti ja eri sidosryhmien, eri taustoista tulevien ihmisten kanssa.

Kokonaisvaltaisella maahanmuuttopolitiikalla sisäministeriö haluaa koota yhteen eri toimijoiden vastuualueet ja asettaa niille yhtenäiset pitkän aikavälin tavoitteet. Hankkeessa selvitetään maahanmuuttoon kohdistuvia odotuksia, maahanmuuttopolitiikan kehityskohteita ja sekä Suomen että maahanmuuttajien tarpeita.

Kaksivuotinen, osallistava prosessi on yhtä tärkeä

Kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka –hanke on kaksivuotinen prosessi: ensin kuullaan, keskustellaan ja lopuksi kirjoitetaan. Kirjoittamisen lopputuloksena syntyy dokumentti. Ei toimenpideluetteloa vaan Suomen tarpeisiin pohjautuvat maahanmuuton pitkän aikavälin tavoitteet.

Keskustelun prosessi on yhtä tärkeä kuin lopputulos. Tavoitteena on, että kokonaisvaltainen maahanmuuttopolitiikka tai ainakin tarve kokonaisvaltaiselle maahanmuuttopolitiikalle tulisi yhteiskunnassa hyväksytyksi tai hyväksyttymmäksi.

Työssä huomioidaan, että maahanmuuttajat eivät ole yksi ryhmä. Maahanmuuttajilla on erilaiset syyt maahanmuuttoon ja erilaiset tarpeet: Osalla on tarve päästä kieliopintoihin, osalla ei.

Perheen keskeinen merkitys hyvälle kotoutumiselle on tärkeä kysymys.

Hankkeella on digitaalinen työskentelyalusta. Palvelumuotoilijat miettivät, miten maahanmuuttajat saisivat äänensä paremmin kuuluviin prosessissa.

Hankkeessa järjestetään useita tilaisuuksia. ETNO:n jäsenille järjestetään aiheesta ensimmäinen työpaja 4.11. klo 13.00-15.30.

6. Oikeusministeriö - Rasismien vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma

Aikataulun takia asia päätettiin siirtää seuraavaan kokoukseen 8.12.2021

Muut asiat:

7. Kokouksen aikana ehdotetut asiat.

Ei ollut

8. Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous 8.12.2021 klo 9-11.

9. Kokouksen päättäminen

Pekka Timonen
Puheenjohtaja
kansliapäällikkö OM

Peter Kariuki
Pääsihteeri
Erityisasiantuntija OM

LIITTEET:

Liite 1: Kokouksen osallistujat

JAKELU: Etnisten suhteiden neuvottelukunta
TIEDOKSI: Alueelliset etnisten suhteiden neuvottelukunnat
Osastopäällikkö Suurpää

Pöytäkirjan 29.9.2021 liite 1: Osallistujat

Puheenjohtajisto:

- Puheenjohtaja Pekka Timonen, oikeusministeriö
- Varapuheenjohtaja Minna Hulkkonen, sisäministeriö
- Varapuheenjohtaja Natalie Gerbert, Monika-Naiset Liitto ry

Jäsenet/ varajäsenet:

- Niklas Wilhelmsson
- Katriina Nousiainen
- Maria Salenius
- Maija Lummepuro
- Henna Leppämäki
- Kristiina Kokko
- Erkki Seppänen
- Eve Kyntäjä
- Johanna Martikainen
- Muhis Azizi
- Järvi Lipasti
- Katri Kuusikallio
- Meri Kianto
- Mourad Bentaleb
- Olga Liukkonen
- Elina Helmanen
- Tapalinen Jaana
- Diana Seppä
- Emmanuel Sibomana

Pysyvät asiantuntijat:

- Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutettu
- Heikki Parviainen, Miessakit ry
- Veronica Hertzberg, Luckan rf

Kutsutut asiantuntijat

- Harri Sivula, sisäministeriö

Sihteeristö:

- Pääsihteeri Peter Kariuki, oikeusministeriö
- Asiantuntija Nina Suorsa, oikeusministeriö